

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

VI. tečaj.

V Gorici, 1886.

10. zvezek.

Spoznajmo se!

V a l a á m.

(Konec).

Komaj nas je svitlo sonce zvbilo z ležišča, je bil vže oče Feoktist, naš prvi voditelj in spremljevavec, tu z izverstnim čajem in rahlim belim kruhom. Čukra in sirovega masla smo imeli v svoji popotni kuhinji in tako je bil naš zajutrek dobro oskerbljen. Potem smo se spravili na pot skozi cerkve, stanovanja in gospodarska poslopja. Povsod najlepši red, najnatančnša snaga! Čudili smo se v cerkvah le preenoteri krasoti, ogledali smo spominik prihoda carja Aleksandra I., ogledali zakladnico s prebogatimi, z dragimi kameni obsejanimi duhovniškimi oblekami, mašnimi knjigami in oltarnimi posodami, videli smo tudi knjižnico z mnogimi redkimi cerkvenimi knjigami, ali brez rokopisov; najbolj pa me je mikala delavniška hiša, v ketere obširnih prostorih pobožni očetje sami opravljajo vsa ročna dela, ki zadostujejo njihovim skromnim potrebam. V resnično prekrasnem osemnadstropnem posloppju so v kletih v kamen vsekanih mizarnica, črevljarnica, tkalnica, krojačnica, kovačnica, ključarnica in razne druge delavnice; malin in pekarija je pa poleg kuhinje v glavnem p osloppju.

Zdaj smo šli dolu k vodi. Dolg čoln se šestimi menihi veslavci nas je čakal. Oče Feoktist je sel h kermilu, mi smo vstopili. Bliščeči demanti so leteli v zrak pod vdarci veslajočih in tja smo šli mej čaroviti svet skalnih otokov. Voda je bila gladka kaker ogledalo in prezorno čista. Ena pečina za drugo, vsaka okrašena se zlato-zelenim perjem ali plavo-černimi hojami se prikaže pred nami in videti je, kaker bi zavirala kanal, ali od strani se odpira nov jarek, ki nas pelje dalje. Kaker se čoln oberne, se pokaže nova podoba. Poleg nas divje gosi mirno plavajo; človeška potuhnjenost jim ni znana. Jata žerjavov nam leti nad glavami. Krajnost je čedalje bolj divja in temna, pečine višje; hudournik šumi se stene dolu; mej drevjem se lesketa stanovanje puščavniško. Osirotelo čaka novega prebivavca; ni davno kar je vmerl bogomoljni menih, ki je tu samotni in molčeč preživel sedem let.

Čolnič se približa majhnemu, ljubeznjivemu otočiču. Na visočini se vzdiguje gerški križ. Izpod temnega drevja se lesketa cerkvena streha; ne daleč od tam jako postavna hiša. „Škit“ svetega Nikolaja čudežnika je, kjer stopimo na suho. Beseda „škit“ pomeni ločen oddelek samostana, kjer se menihi prostovoljno derže ostrejšega vodila. Molče vedno, žive le ob rastlinstvu in vodi; po dnevi in po noči jih vsako uro neko število v cerkvi premoli; v tej pobožni službi se verste. Naše obiskovanje je bilo, to se zna da, le tiho gledanje. Hiša ima svitle, čedne celice in večo izbo za igúmena, ki se včasih za kaj dni odtegne v „škit“. Takih selišč ostrega vodila ima Valaám čvetero; razen škita svetega Nikolaja, ki je eno versto (kilometer) oddaljen od glavnega samostana, mnogo večega „vseh svetnikov“ dve versti oddaljenega, škit Aleksandra Zvirskega, sedem verst oddaljenega, in naposled škit sv. Janeza Kerstnika, 4 verste oddaljenega glavnega otoka.

Čez kamenje in skozi smrečje smo prišli h bregu in oče Feoktist nas je kermaril po drugi, prekrasni vodni poti mej drugimi otoki nazaj k samostanu. Vse vkrog nove podobe, nove krasote te čudovite, deviške nature. Na valaamskih otokih ne poka puška, ne nastavlja lovec zverini. Samostan ne dovoljuje lova v svojem obsegu; nobene gorkokervne živali ni smeti moriti. Na bregovih skalnatih otokov se pase mirno in varno velikanski severni jelen, brez skerbi se igra zajka se svojimi mladimi in lesica gleda na mimo veslajoče menihe, ne da bi se ji kam mudilo. Po zimi pridejo včasih volkovi in medvedje po ledu iz finlandskih

pervotnih gozdov. Tedaj pač slišijo očetje iz bližnjega gozda zamolklo tuljenje in hripavo lajanje in prebrisani lesjak išče varstva in hrane pri bogomoljnih ljudeh.

Prekrižavši z enakomernimi vdarci vesli čudovito otočje, stopimo zopet na suho na glavnem otoku. Poldne je. Povabljeni po očetu igùmenu se vdeležimo skupnega obeda menihov in romarjev. Naš zvesti voditelj nas spremlja čez obočene hodnike v obednico. To je velik, visokoobočen, pobeljen prostor, podolgovato čveterovoglat. Nekatere podobe svetnikov so mu edino lepoticje. Tri pogernjene mize, podolgem vstric stoječe, napolnjujejo večino dvorane. Srednja miza je nekoliko krajša od skrajnih. Na sprednjem koncu ji stoji nekaka pridižnica ali bralnica. Le-ta, srednja, miza je namenjena za imenitniše goste, desna od bralnice za menihe, leva za romarje iz prostega ljudstva. Skoraj vsi prostori so že posedeni. Sporazumljevanje se godi, kolikor je mogoče in potrebno, s pogledi in znamenji. Mej jedjo sme v obednici le ena oseba govoriti, menih na bralnici, ki najprej neko molitev in nato psalme bere; v tem pobožnem opravilu ne preneha cel čas obeda ni za trenotek. Mize so pogernjene z bleščeče belimi pertovi. Pred vsakim sedežem je nekoliko krožnikov eden na drugem, nož in žlica. Vilice veljajo za nepotrebno bogatijo ter se devljejo le na srednjo mizo. Na desni strani vsakega namizja leži lep velik kos belega kruha, na levi čez pest debela ribja pasteta, „piróg“ imenovana. Za krožniki stoji kozarec iz kovine. V sredi mize mej velikimi verči „kvasa“ vidiš v lepem redu sestavne dele merzle ruske ribje juhe, „batvinja“ imenovane, namreč razne soljene ribe, luk, zelišča, kumare, ocet in kvas. Posamezen vdarec ob zvonec je znamenje, da se ima obedo začeti. Bravec začne svojo molitev. Vse poslušajo tiho in pobožno. Ko izgovori „Amen“, se vse prekriža in branje in jed se začne. Vsaki si pripravi sam svojo „batvinjo“, kakeršne je vaje in kaker mu bolje diši; zraven okuša izverstni „piróg“. Močni glas meniha, ki bere psalme, premaguje tiho rožljanje sè žlicami in nožmi. Natanko 15 minut je poteklo, ko zazveni drugi vdarec po zvoncu. Stranska vrata se odpro in dolga versta služabnih bratov vstopi eden za drugim tihih, merjenih korakov. V malo trenutkih je pospravljeno in miza obložena z drugimi jedmi. To so razne plemenite ribe, kuhane, pečene, gorke, merzle, sploh najrazličniše pripravljene sè vsakoverstnim sočivjem in salato. Čez drugo četert ure se ponovi

znamenje sè zvoncem in prihod služabnih bratov. Pospravi se, zahvalna molitev opravi; vse se pokloni in pokriža. Obedo je končano.

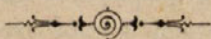
Odpravimo se v svoje stanovanje, da po jutranjem trudu poldnevni čas v pokoju prebijemo. Kar nam pride na pot precej sterhel menih ter nas nagovori: „Milostivi gospodje, vi ste iz Sankt-Peterburga; ali bi hoteli vbozemu človeku izkazati dobroto?“ — „Prav radi!“ — „Poiščite mojo ženo in otroke, pozdravite jih in povejte jim, da sem živ in zdrav.“ — „Vi ste menih, pa imate ženo in otroke?“ — „Jaz nisem menih, jaz sem pop; duhovna gosposka me je poslala v samostan za šest let.“ — „Za šest let! To je ostro — pa zakaj, oče moj?“ — „Zavoljo pijančevanja“, odgovori pomilovanja vredni in solza se mu je v ternila po suhem, bledem obličju. Naznanil nam je stanovanje svoje zapuščene žene in šel je.

Ko smo se odpravljali na nove izhode, kaj prijetno zadiši pečenka skozi hodnike gostoljubne hiše. Začudimo se proti očetu Feoktistu nad to nenavadno prikaznijo, on pa nas pelje čez nekoliko hodnikov k izvirku te dišave. To je bila velikanska, prekrasna, svitla kuhinja s tremi ali štirimi ognjišči. Pri enem je stal jako posveten kuhar v znani beli opravi, ves zamaknjen v svoje delo. „Ako ravno moremo mi svojim gostom le s postnimi jedmi postrezati — tako je razlagal stvar naš spremljevalec — jim vender nimajo manjkati priložnost in pripomočki, da morejo po svoje živeti. Kedor torej posle in potrebne reči sebo vzame, si da tukaj lahko kuhati in peči, kaker mu serce želi.“

Drugo jutro zarano je zvonec ladje „Carice“ opominjal k slovesu. Obiskali smo častitljivega igúmena, da se zahvalimo za gostoljubnost, ki smo je vživali. Naše navdušenje za prekrasni otočni samostan ga je silno veselilo; povabil nas je, naj kmalu zopet pridemo. Po običaju smo se globoko poklonili ter mu hoteli, kaker vsi popotni tovariši, poljubiti roko. Ali ni nam pustil; položil je vsakemu izmej nas blagoslavlja je roke na glavo ter nas poljubil na čelo. Iz celega serca hvaležno smo se poslovili od očeta Feoktista, ki nas je obdaril z emaljiranimi podobnicami sv. Sergéja in Gérmana.

Igúmen in vsi menihi so nas spremili k bregu. Mej blagoslavljanjem očeta Damáskina je odrinil parnik se šumenjem mimo pečin. Milo se nam je storilo, ko smo zamaknjeni poslednji krat gledali gori na sterme granitne stene. Visoko gori

na terasi je stal častitljivi igúmen se svojimi spremljevalci ter še enkrat mignil blagoslov in slovesno pozdravljenje nad ladjo in vse, ki jih je nesla domov. Z odkrito glavo smo se zahvalili. Parnik reže svojo brazdo skozi ogledalo jezera. S hrepenenjem se oberne oko še enkrat nazaj proti čudovitnemu otoku. Še eno pozdravljenje gori v gozdno temo k stanovanju puščavnikovemu — pečina sè svitlo kapelico zgine, zvončka glas se zgubi, Valaám je vmaknjen pogledom.

Sveta slovenska blagovestnika

Ciril in Metod.

Osmo poglavje.

Sveti Metod mej Čehi in drugimi Sloveni.

Na verhuncu svoje moči je Svetopolk nemške duhovnike pognal iz svoje dežele, saj so mogli malo koristiti njegovim Moravcem, ter je tako svetemu Metodu pripravil pot k mirni in prosti apostoljski delavnosti. Ko se je sveti nadškof vernil iz ječe, mu je mogel torej Svetopolk brez nasprotovanja ptuje duhovščine izročiti vse cerkve v deželi in ljudstvo, ki je k njim spadalo. Dobroserčni in pobožni narod moravski je ukaje sprejel visoko češčenega vikšega pastirja in od vseh strani so se zbirali k ljubljenuemu pervoučitelju svojemu stari učenci njegovi, duhovniki in dijakoni, katerih število je zdaj pri daleč in široko razprostranjeni delavnosti Metodovi stanovitno rastlo.

Mej tem pa je zadela Panonijo velika nesreča. Ravno to leto, ko se je vernil sveti Metod na Moravsko, leta 874 je slovenski knez Kocel zapustil ta svet in na njegovo mesto je prišel Nemeč Karloman, Slovenom zaklet sovražnik. Nemško-latinški duhovniki, ki so bili ostali v Panoniji, so imeli zdaj krepko podporo v boju proti svojim slovenskim bratom; njihove strupe strele so dosežale svetega Metoda tudi na Moravi, kaker bomo kmalu videli. Mej tem je sveti Metod ko oznanjevalec miru nebeškega hodil po Moravskem od kraja do kraja ter nevtrudno učil sveto vero, zidal in posvečeval cerkve in kapele ter posta-

vljal pri njih sposobne svoje učence ko mašnike in duhovne pastirje. Najznamenitiše veliko delo Metodovo kmalu po prihodu iz ječe pa je bilo pokersčenje češkega kneza Borivoja na Velegradu leta 874 in ne dolgo nato kerst njegove žene Ljudmile v Čehih. S tem je zmagala v Čehih kerščanska resnica nad temo poganstva. Sicer je bilo kerščanstvo vsaj po svojih unanjih šegah in navadah na Češkem vže delj časa zadosti znano. Stari zgodovinski listi nam pričajo, da je vže proti koncu leta 845 štirinajst čeških gospodov z obilimi družinami v Reznu na Nemškem prosilo svetega kersta ter so bili v osmini svetih treh kraljev 846 v resnici kerščeni. Gotovo je torej tudi knez Borivoj koliker toliko izveden bil v kerščanskem nauku in ni misliti, da mu ne bi bili vže nemški duhovniki prigovarjali naj bi se dal kerstiti. Ali iz takih ust in takih rok, ki so na kerščenike drugih narodov ob enem pokladale politiški jarem, se mu pač ni zdelo varno prejemati dar, naj bi bil še tako drag in imeniten. Drugači so pa stale stvari, ko se je lotil sveti Metod prigovarjati Borivoju; iz tako svetih in nesamopridnih rok je bil kerst v resnici, kaker ga imenuje Kristus sam, „sladak jarem in lahko breme“. In po pravici smemo misliti, da je bil prav to namen prihoda Borivojevega na dvor Svetopolkov, ne le, da bi prijateljsko obiskal Svetopolka, ki je bil nedavno njegovo sestro za ženo vzel ter je bil z njim v najtesnejši vojni zvezi. S kerstom Boriyojevim pa je bil storjen odločilni korak k temu, da se ves češki narod spreoberne na kerščansko vero ter v naročje katoliške cerkve stopi. In ravno v tem je velika znamenitost tega dogodka; po njem je postal sveti Metod tudi Čehom prvi apostolj in patron.

Vernivši se domov v vterjeno mesto, ki se je imenovalo Gradec nad Voltavo, je zidal Borivoj cerkev na čast svetega Klementa ter postavil tam slovenskega duhovnika Pavla Kaiha, ki ga je sveti Metod z njim poslal. Čez malo časa potem je prišel Metod sam na Česko ter je kerstil ženo Borivojevo, sveto Ljudmilo z mnogimi drugimi in širila se je vera kerščanska v deželi. Mnoge cerkve svetega Klementa, ki so stale v starih časih na Češkem, ali še zdaj stoje, pričajo do današnjega dne o delovanju svetega Metoda in njegovih učencev. Slovenska služba božja, ki so jo vpeljali, se je ohranila tam celo delj ko na Moravskem in sloveča staroslovenska pesem „Gospodi pomiluj nas“ na Moravskem že popolnoma pozabljena, se poje v Čehih do danes.

našnjega dne. Ali delavnost svetega Metoda in njegovih učencev se ni le na Moravo in Čehe raztezala, temuč tudi na Šlesko, opavsko in tešinsko, ki je spadalo h kraljestvu Svetopolkovemu. Slovensko cerkev na Šleskem je vladal učenec sv. Metoda Oslav, ki je bil delaven tudi na Poljskem. Na Šleskem kaker tudi na Krakovskem je pred latinskim gospodoval slovenski obred. Še v polovici trinajstega stoletja se je deržal na Šleskem veliki post po gerško-slovenskem običaju; tudi blagoslavljanje vode na dan svetih treh kraljev se je opravljalo tedaj ali še pozneje po načinu vshodne cerkve.

Pa tudi Poljaki, sosedje moravsko-češkim Šlezijanom, zlasti na tako imenovanem Belem Hervatskem ali Krakovskem, so se veselili blage delavnosti svetega Metoda in njegovih učencev. Motijo se, kateri mislijo, da se je še le s pokerščenjem vojvoda Mečislava I. 965 kerščanstvo vpeljalo na Poljsko; sto let poprej sta ga oznanjala učenca Metodova Viznog in Oslav, da ne brez vspeha, priča nam zadosti slovenska služba božja po gerškem obredu, ki se je opravljala v Krakovem še v 15. stoletju, in češčenje, ki se je od nekedaj skazovalo na Poljskem sv. Cirilu in Metodu, ko apostoljema in patronoma.

Tudi k bližnjim Rusom na Gališkem je zasvetila že za časa sv. Metoda z Morave zarja božjega nauka Kristusovega. Tudi tja je poslal Metod svoje učence sporočevaje nekemu mogočnemu knezu, ki je gospodoval ob reki Visli: „Sin moj, koristno bi ti bilo sprejeti kerst dobrovoljno v svoji lastni deželi, da bi ne bil vjet in posili na ptujih tleh kerščen in bi se spominjal na me.“ In tako se je zgodilo. Od tedaj se je širilo kerščanstvo po Metodovih učencih oznanjevano v tistih krajih dalje in dalje in ker so segali tedaj Mali Rusi mnogo dalje kaker dandanašnji proti zapadu, da se z veliko verjetnostjo terdiči, da so že za časa svetega Metoda h kerščanstvu se spreobrnili. Gotovo tudi ne more biti brez terdne podlage, ako se v znani slavni okrožnici papeža Leona XIII. pripoveduje, da je sveti Metod po svojih apostoljskih potih prišel tudi na Rusko in vstanovil tam škofijo Kijevsko. Bodi si kaker si bodi, to je gotovo, da Metodova cerkvena okrajina proti vshodu in severu ni imela nobenih določenih meja ter je imela obsegati tudi največi slovenski narod, Ruse, koliker se jih je spreobrnilo k sveti veri Kristusovi.

Naposled ne smemo pozabiti severno-zapadnih Slovenov, katerih pičli ostanki do današnjega dne prebivajo v dveh tako

imenovanih Lužicah, Serbe se imenovaje. Tam se še dandanašnji v neki občini božja služba opravlja po obredu vshodne cerkve; Bog zna, ali se ni ohranila ta reč prav iz časov svetega Metoda?

Žal, da nam ni mogoče podajati nadrobnega popisa apostolske delavnosti sv. Metoda in njegovih učencev na vshodu slovenske cerkve, na Nitranskem, in na jugu v dolnji Panoniji pri Blatenskem jezeru, kjer je nekedaj Kocelj tako prijazno sprejel sveta brata in s toliko gorečnostjo podpiral v njihovih bogoljubnih trudih. Toliko vemo, da je l. 884 Svetopolk dosegel verhu nec svoje moči ter dobil od cesarja Karla Tolstega velik del dolnje Panonije v leno, tja noter do reke Drave. Tako je prišel ta del k moravskemu kraljestvu, kar je svetemu Metodu in njegovim mašnikom polajšalo delo in skerbi, ker jih je rešilo vednega nasprotovanja od strani nemških duhovnikov, ki so bili še vedno v deželi. Tudi na Nitranskem so bile poleg ogromne večine Slovenov neketere nemške občine v 9. stoletju ustanovljene, ki so pa pozneje čisto izginile. Nitransko z glavnim mestom svojim Nitro ali Nitravo je bila v 9. stoletju kneževina, ki se je razprostirala za Malimi Karpati proti jugu do Donave, proti vshodu do Ipole, ki pri Ostrigomu v Donavo teče, proti severu do reke Visle ali gore Tatre. Obsegalo je potemtakem Nitransko vso deželo, kjer dandanašnji prebivajo severnogorski Slovenci ali Slovaki. Glavno mesto Nitra je bilo že v 9. stoletju sedež slovenskih knezev ter je postalo Slovakom zibel kerščanstva. Škofijska cerkev v Nitri velja za najstarišo cerkev na Ogerskem. Zidal jo je že slovenski knez Pribina, Kocelov oče, in nadškof zaljeburški Adalram jo je mej leti 830 in 836 posvetil na čast patrona bavarskega svetega Emmerama. Svetopolk je bil prej, kaker smo slišali, nitranski knez in ko tak podložnik moravskega velikega kneza Rastislava. Ko je sam zasedel prestol na Moravi, je ostalo Nitransko popolnoma združeno z Veliko Moravsko in prav verjetno je, da je Svetopolk tudi še pozneje vsaj od časa do časa v Nitri prebival in ob enem ž njim tudi sveti Metod, kaker se poje v mili pesmi ogerskih Slovencev, ki je tudi nam lahko razumljiva. Naj stoji tukaj v izvirni besedi in pisavi:

Nitra mila, Nitra, ti visoka Nitra:

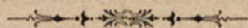
Kd'čeže su té časy, v ktorych si ti kvitla?

Nitra mila, Nitra, ti slovenska mati,

Čo pozrem na teba, musim zaplakati.

Ti si bola niekdy vŕeckych krajin hlava,
V ktorych teče Dunaj, Visla i Morava ;
Ti si bola bydlo krala Svatopluka,
Ked' tu panovala jeho mocna ruka.
Ti si bola svate mesto Methodovo,
Ked' tu našim otcem kazau božje slovo.
Včilek tvoja slava v tuoní skríta leži,
Tak sa časy menia, tak tento sviet beži.

Nitra je zdaj ŕkofovsko mesto z 10 tisočami prebivavcev; ali stara njena slava kaj pa da je zginila. Zato po pravici kliče pevec: „Nitra mila itd. Kje so tisti časi, ko si ti cvela? Če se ozrem na te, moram zaplakati. Ti si bila nekedaj vseh pokrajin glava, v katerih teče Donava, Visla in Morava. Ti si bila sedež kralja Svetopolka, ko je tu gospodovala njegova močna roka. Ti si bila sveto mesto Metodovo, ko je tu našim očetom pridigal besedo božjo. Zdaj tvoja slava v globočini skríta leži. Tako se časi menjajo, tako ta svet beži“.

Cerkev in cvetje.

IX.

Vertno drevje in germovje, keterega ali cvetje ali perje more služiti za cerkvene pušljece ali vence:

Acer Negundo foliis variegatis, javor z belo pisaním perjem, najlepše drevo ali germ s pisanými peresi.

Aesculus Hippocastanum, divji kostanj. Že navadni divji kostanj, ki se rabi za drevorede, jako lepo cvete; pa vertnarji imajo tudi takega s polním cvetjem, belím ali erdečím.

Ampelópsis quinquefólia, divje vino, ali deviška terta, izverstna plezavka z lepím, jesení erdečím perjem, ki bi se dalo gotovo tudi v cerkvi dobro porabiti. Spomína vredna spremena sta *Roylei* s prekrasním perjem in *Veitchii*, ki pleza tudi po najglajšem zidu, ne potrebovaje nikakeršnega privezavanja.

Amygdalopsis Lindleyi, mandeljnu podobén, do 2 metra visok germ. Cvete sušca ali malega travna, pa se da tudi pri-ganjati.

Amygdalus communis, navadni mandelj, drevo, *nana*, pritliční

mandelj, germ. Za naš namen se priporoča zlasti polnocvetni mandelj in polnocvetna breskva: *Amygdalus persica*, ki se dobi-va v raznih spremenih z erdečim ali belim cvetjem. Zlasti veliko temnoerdeče cvetje ima *camelliaeflora*, še večje, pa ne tako polno, rožnobarevno nageljnomo podobno *dianthiflora*. Na ravno tisti vejici ima neketere cvete erdeče, druge na pol erdeče in zopet druge čisto bele *versicolor fl. pl.* Vsi ti spremeni mandeljna in breskve se dajo priganjati. V ta namen se ravna ž njimi, kaker z *Amygdalopsis Lindleyi*. Vsade se namreč spomladi v kahle, jeseni zgodaj obrežejo, pognoje z gnojno zemljo s koščeno moko mešano, ko začne zmerzovati, pod streho vzamejo, sredi prosinca pa v prav sončno okno, ki se od zunaj in od znotraj zapira, postavijo, kjer se vejice večkrat z mlačno vodo poškrofe.

Andromeda floribunda, speciosa itd. Vedno zeleni, do metra visoki germi. Cvetje beli zvončki v grozdeh meseca majnika in rožnika. Ti lepi germi hočejo peščeno in močvirno zemljo, obilo vlage in nekoliko sence, v merzlih krajih pozimi nekoliko odeje. V kahlah se da andromeda tudi priganjati. V ta namen se postavijo kahle čez leto na polsenčnatem vlažnem kraju na vertu v zemljo, vinotoka meseca se denejo pod streho na svitlo mesto, pozneje v nekoličko ogreto izbo in naposled svečana meseca v okno od zunaj in znotraj zaperto. Okoli velike noči potem vže razvijo svoje lepo cvetje.

Aristolóchia Sípho, ena najlepših ovijavek z velikim perjem in čudnimi, pipam podobnimi cveti. Z dolgimi vejami ali stebli te in drugih takih rastlin bi se mogli o posebnih slovesnostih oltarni stebri oviti. Da prehitro ne vvene, bi morala taka vejica ali steblo spod vtaknjeno biti v posodico z vodo.

Azalea móllis in *póntica*. (Ime „azalea“ je iz gerškega *ἀζαλέος*, suh.) Te azaleje zderže zimo na vertu, vender potrebujejo v merzlih krajih dobre odeje, na tleh 30 cm visoko suhega listja in nad germi na drogovih smrekovega fratja. *Azalea mollis* cvete zgodaj spomlad v raznih barevnih spremenih od svitlo rumenega do pomarančevo erdečega. *Azalea pontica* cvete od majnika do malega serpana rumeno ali tudi belo in erdeče. V posodah se da tudi priganjati ter cvete jako zgodaj.

Bignónia ali *Tecóma radicans* in *grandiflóra*, jako lepe ovijavke, zlasti druga. Saditi se morajo ob kakem proti jugu ober-

njenem zidu; po njem plezajo brez druge podpore. V merzlih krajih potrebujejo po zimi nekoliko odeje.

Buxus (beri „búksus“) *sempervirens* in *arborescens*, „pušpan“, jako znan, vedno zelen germ, za zelenje v vencih zlasti po zimi jako pripraven. V podobi drevesca ali lepega germa tudi v posodah vsajen jako lepo stoji na oltarju.

Calycánthus (beri „kalikántus“) *flóridus*, znan germ z erjavim, prijetno po jagodah dišečim cvetjem; cvete majnika. Podoben je *Calycanthus praecox* (beri prékoks“), ki pa mnogo prej cvete, v Gorici okolu božiča in še prej; preden požene perje.

Caprifólium (beri „kaprifólium“) *horténse*, *Fraseri*, *sempervirens*, lepo cvetoče ovijavke z mnogimi spremeni. Množe se najlažje s potikljeji lanskega lesa. *Caprifolium* se imenuje tudi *Lonicéra*.

Ceanóthus americanus, *thyrsiflórus*, *azureus*, *róseus*, *Gloire de Versailles* (beri: „gloardversálj“), lepi germi, ki cveto jako obilo od spomladi do jeseni belo, plavo ali rožno-erdeče.

Cérasus Pseudocérasus, japanska črešnja, majhino drevesce, za naš namen le s polnim belim ali rožno-erdečim cvetjem. *Cérasus ácida*, zlasti v spremenu *Rhexii*, z jako polnimi belimi v sredi zelenimi, ranunkeljnu podobnimi cveti. *Cérasus japonica*, japanska pritlična črešnja, do metra visok germ z erdečim cvetjem. Priporočila vredna sta tudi spremena *multiplex* s polnim ali polpolnim erdečim in *flore albo pleno* s polnim belim cvetjem. Vse te črešnje, zlasti pa *cerasus japonica* se dajo priganjati. Eno leto prej se vsade v kahle, ki se na spomlad na vertu v zemljo postavijo. Na zimo se denejo v suho klet in potem se vzamejo belocvetne prosinca, erdeče cvetoče svečana v izbo ter v prav svitlo okno postavijo, kjer se kmalu razcveto. Pri tem pa je potrebno dobro gnojenje po verhu. Verhna zemlja 5 cm debelo se namreč odstrani in gnojne zemlje z nekoliko koščene moke namestu nje nasuje. Ako v nekaj letih po takem priganjanju germi opešajo, se vzamejo iz kahli ter na prostem posade, kjer jih je naslednja leta treba varovati zmerzovanja. Da obilo cveto, jih je treba poleti obrezavati. — *Cérasus Laurocerasus* ali *Laurus cerasus*, črešnjeva lavorika, vedno zelen germ, do 5 metrov visok. Goji se zavoljo prekrasnega zelenega perja, ki se da za vence in pušljece izverstno rabiti. Tudi v keblinah vsajena

ta rastlina lepo stoji, kamer jo postaviš; ali hudo strupena je, zato je treba previdnosti ž njo.

Chionanthus virginiana, germ, spomlad z belim cvetjem ves pokrit, da ga je lepota videti; da se tudi priganjati.

Clématis (beri: „klématis“), sróbot. To izveršno rastlino smo vže nekoliko krat omenili. Vertnarji tergovci v Erfurtu prodajejo na stotine spremenov; najlepši se dobe lahko tudi pri avstrijskih. Vertnarski ceniki jih dele v več ali menj razredov, mej katerimi so najznamenitiši: *Clematis Patens*, ki obsega spomlad od majnika do malega serpana na starem lesu cvetoče velikocvetne spremene, tudi za priganjanje sposobne; *Clematis Florida* obsega velikocvetne poletu, od rožnika do kimavca cvetoče spremene; *Clematis lanuginosa* cvete od rožnika do vinotoka na novem lesu, cvetlice največe; *Clematis Viticella* ima tudi veliko cvetje, ki se razvija neprenehoma od malega serpana do pozne jeseni v veliki obilosti. Še lepše in bogatejše cvete ravno ta čas razred *Clematis Jackmanni*. Pervotni spremen tega razreda je bil tisti, ki je razširil po svetu slavo te rastline s krasoto svojih žametno temno-vijoličnih cvetic. V prvem izmej imenovanih razredov je najlepši spremen *Standishi* z vijolično-plavimi cveti, ki imajo 7 do 10 centimetrov v premeru. V drugem razredu je najbolj znan spremen *Lucie Lemoine* s polnimi cveticami bele barve, ki imajo v premeru 11 do 12 cm. Posebno obilen je tretji razred in težko izbrati najlepše spremene. Za najlepšo čisto belo „klématis“ velja *Marie Boisselot*, ketere cvetlice imajo 20 do 22 centimetrov v premeru. Blede mesene jako imenitne barve je *Fairy Queen*. Prekrasno temno plave ste *Mlle. E. Schenk* in *Madame E. Sorbet*; vender so za naš namen primerniše svitle barve. Svitlo vijolično-plava je n. pr. v naslednjem razredu *Lady Bovil*. Najbolj ognjene erdeče barve je *Viticella kermesina*. Lepo erdeča je tudi *Viticella rubra grandiflora*. Podobna sloveči stari *Jackmanni* v poslednjem omenjenem razredu je *Magnifica*, le da ima jasnišo vijolično barvo. To velja tudi o *Prince of Wales*. Ko temno nebno-plava prekrasna cvetlica se naposled priporoča *Tunbridgensis*. Neketere „klematis“ se ne sepenjajo visoko ter so ko primeroma nizki germi za gojenje v posodah pripravniše; tako n. pr. *Clematis erecta integrifolia semperflorens*, ki ima žametno temno vijolične cvetlice z 9 do 10 centimetrov v premeru. Za vse te in take rastline je treba tla z nekoliko

resne zemlje in peska pomešati; po zimi se morajo pa nekoliko pokriti, ako rastejo na suhem kraju le korenine s perstjo, ako na mokrotnem pa z listjem in deskami, ki se proč vzemo, berž ko se vreme zboljša. Kedor „klematis“ v posodi goji, jo dene, ko začne huje zmerzovati, na suh kraj, kjer ne zmerzuje, poreže poganjke (kar pa menda ne velja za *Clematis Patens*) ter pusti le 15 do 20 centimetrov debela. Ko začne zopet poganjati, naj se dene na bolj zračen in svital kraj in berž ko mogoče na prosto.

Crataegus Oxyacantha, navadni beli tern, pa s polnim cvetjem, *flore pleno*, ali z erdeče obrobljenim, *Gumperii*, ali s polnim razno erdečim, *rubra plena*, *punicea plena*, *coccinea plena*. Množe se s cepljenjem ali okuliranjem na navadni tern.

Cydônia japonica, japonska kutina, ternov germ z lepim razno erdečim, ali tudi belim cvetjem zgodaj spomladi.

Cytisus Laburnum, „zlata dež“, germ ali drevesce z rumenim metaljčastim cvetjem v dolgih visečih grozdih, ki v pušljecih jako lepo stoje. V stoječih grozdel cveteta *Cytisus sessilifolius* in *nigricans*, tudi rumeno. Erdeče cvetje pa ima *Cytisus purpureus*, ki je le 30 centimetrov visok germič z ležečimi vejicami.

Daphne Mezereum, „volčin“, „rožice na paličicah“, znan germ, ki ljubi glinasto zemljo in senco. Na prostem, po hostah in sečeh cvete svečana in sušca. V posodah se da tudi priganjati, kaker tudi *Daphne Cneorum*, skalovna rožica, ki cvete na prostem majnika meseca, včasih pa še drugič kimavca.

Deutzia (beri: „dəcija“ ali natančniše: „döcija“, imenuje se tako po nekem gospodu v Amsterdamu van der Deutz) *crenata* in *gracilis*; prvo je do 2 metra visok germ, ki cvete rožnika in malega serpana belo, tudi polno; drugi, tudi šmarnični germ imenovan, se ne vzdigne dosti čez pol metra, pa cvete za dober mesec prej. Oba se dasta priganjati. V ta namen se v kahle vsajena varujeta zmerzovanja, grudna meseca postavita v zmerno ogreto stransko izbo in prosinca v kurjeno stanico mej notranje in unanje okno.

Evonymus japonica, japonska terdoleska je lep germ z vedno zelenim, okroglastim, svitlim perjem, ki je pri neketerih spremenih belo obrobljeno in lisasto ali zlato rumeno pegasto ali pikasto. *Evonymus atropurpurea*, *latifolia*, *nana* in *verrucosa* svoje perje na jesen tudi bolj ali menj na erdeče spreminjajo. *Evony-*

mus radicans poganja po stebelu koreninice kaker beršlin ter ima tudi razne spremene s pisanim perjem. Cvet te rastline je neznoten; goji se le zaradi lepega perja. V cerkvi se morejo rabiti odrezane vejice za vence in pušljece, zlasti pozimi; navadno pa se germiči v posodah stavijo na oltar.

Glycine sinensis, tudi *Wistaria chinensis* imenovana, je prekrasna ovijavka, ki zraste do 30 metrov dolgosti; cvete še preden popolnoma ozeleni v lepo plavih grozdeh majnika in rožnika, in po tem še enkrat velikega travna na mladem lesu ne sicer tako obilo kaker prvič, vendar je cela rastlina ob tem časa, ko je cvetje bolj semtertje mej zelenjem razdeljeno, lepša videti kaker spomlad v samem cvetju. Belocvetni spremen ima krajše, pa gostejše grozde.

Hedera Helix, hibernica, canariensis, colchica itd. razne verste beršlina, za naš namen vse jako porabljive.

Hibiscus syriacus, znan prelep germ, ki cvete v raznih barvah z velikimi ali prostimi ali polnimi cveti. Za pušljece se priporočajo le polnocvetne vejice, ker se prosti cveti prehitro stisnejo in vvenejo.

Hydránga Horténsia in *japonica*, horténzija, krasen in sploh priljubljen germ s plavkastim, erdečkastim ali belim cvetjem v velikih kepah, izverstno lepotičje oltarju o praznikih in nedeljah malega in velikega serpana. Na prostem potrebujeta po zimi oba spremena dobre odeje, drugi raste najbolje v resni zemlji tako na vertu kaker v posodah.

Jasminum nudiflorum, do metra visok germ, ki po zimi in zgodaj spomlad cvete, preden ozeleni. Cveti veliki, zlato rumeni. Ta jazmin se da posebno dobro priganjati. V sredi majnika se posade mlajše potične rastline na prav sončen kraj verta v pušto peščeno zemljo, da mladike stisnjeno rastejo in zato cveti gosteje stoje eden poleg drugega. Vinotoka se dene germ v primerno kahlo ter shrani v kleti, kjer začne cvesti že grudna meseca; nato se postavi v nekoliko ogreto, svitlo izbo, kjer se cveti razvijejo eden za drugim. — *Jasminum officinale*, pravi jazmin, germ, 4 do 5 metrov visok. Cvetlice bele z dolgimi peclji, prelepo dišeče od malega serpana do jeseni. *Jasminum fruticans* je vedno zelen, do 2 metra visok germ, ki cvete lepo zlato rumeno velikega serpana. Ž njim ravnaj blizu kaker z *nudiflorum*, le

da ne potrebuje tako puste zemlje in tako sončnega mesta. Ako ga pustiš čez zimo zunaj, mu je treba dobre odeje.

Kálmia (tako imenovana po nekem učencu Linnéjevem, Petru *Kalm*, ki je vmerl leta 1779 ko profesor v Abo na Švedskem) *latifolia*, vedno zelen do 2 metra visok germ, cvete belo, rožno ali erdeče okoli svetega Antona Padovanskega. Ravno takrat cvete živo erdeče tudi *Kalmia angustifolia*, ki zraste le okolu pol metra visoko. Bolj zgodna je ravno tako nizka, pa blede erdeče cvetoča *Kalmia glauca*. Vse tri se goje v posodah, vender pri nas dobro odete tudi na vertu lahko prebijejo čez zimo.

Kérria japónica ali *Córchorus japonicus*, skoraj 2 metra visok germ, cvete rumeno, jako obilo, zgodaj spomladi. Cvetje je podobno majhnim rožicam ali ranunkeljnom; razvije se na mladikah prejšnjega leta, ki se zato spomladi le na koncu nekoliko prirežejo. Triletni les pa se mora ves izrezati, ako sam ne odmerje.

Liriodendron tulipifera, tulipovo drevo, eno najlepših dreves z velikimi tulipam podobnimi cveti.

Magnólia (tako imenovana po nekem profesorju rastlinslovja v Monpeljeru na Francoskem, *Pierre Magnol* † 1715) *acuminata* in *tripetala*, drevesi, *glauca*, *Yulan* in *purpurea*, germi, prekrasne rastline z lepim perjem in velikimi cveti, vse prebijejo našo zimo na prostem brez odeje, pa tudi v velikih posodah bi bile zlasti poslednje tri izverstne za našo rabo.

Mahónia (tako imenovana po nekem semenskem trgovcu in rastlinslovcu v Ameriki, M' M a h o n) *Aquifolium*, vedno zelen germ z bodečim perjem in rumenim v gostih grozdeh na koncu vej stoječim cvetjem; cvete malega in velikega travna. Podobno in ravno takrat cvete *Mahonia repens* le 30 do 60 centimetrov visok germ z ležečimi vejicami. Mahonije so morebiti najlepší vedno zeleni germi, ki se dajo tudi v prostornih kahlah v dobri zemlji gojiti ter se v tem primeru na hladnem kraju pod streho prezimijo. Poleg omenjenih ste posebnega priporočila vredni tudi *Mahonia fascicularis* in *nervosa*. Mej domačim germovjem je mahonijam podobno „opriče“, ki se imenuje nekoč tudi „božje drevce“, *Ilex aquifolium*. Narodna pravljica pravi, da se je za ta germ Kristus skrtil, ko so ga Judje hoteli kamenati. Poleg svitlo zelenega perja lepšajo ta germ jeseni živo erdeče jagode.

Paeonia arborea, drevnata potonika, do poldrugi meter visok germ z velikanskimi cveti v raznih barvah, ki se na prostem razvijo proti koncu majnika ter se potem ohranijo skoraj cel mesec. V keblinah ali prostornih kahlah se da tudi priganjati, tako da jih je že o veliki noči mogoče imeti na oltarju.

Paulownia imperialis (tako imavana po Ani Paulovni, so-progi niderlandskega princa Friderika), majhino drevo z velikim perjem in lepimi svitloplavo-rožnoerdečimi, prijetno dišečimi cveti, ki stoje v velikih, do 70 centimetrov dolgih lateh. Ena sama taka lat z neketerimi peresi bi že bila krasen oltarni pušljec.

Philadelphus coronarius in *speciosus* ali *grandiflorus*. Za cerkev je pripravniši drugi, ker prvi premočno diši, ter se zato tudi preblizu stanovanj ne sme saditi. Rasteta oba v vsaki dobri zemlji. Pervi cvete majnika in rožnika, drugi rožnika meseca.

Pirus spectabilis, tudi *Malus spectabilis* ali *Malus sinensis* z najlepšim spremenom *floribunda*, krasna jablan, cvete majnika meseca rožno erdeče ali belo. Sadovi so zelenkasto rumeni, kakor črešnje debeli.

Ribes sanguineum in *aureum*, germa, prvi do 2 metra visok, z erdečim cvetjem v visečih grozdeh, drugi še višji zlato rumeno cvetoč.

Robinia viscosa in *hispida*, prva je drevo, ki zraste v svoji domovini, v severni Ameriki, do 16 metrov visokosti, druga navadno le germ, ne čez 6 metrov visok. Poslednja se imenuje tudi „rožna akácija“, in ker že celo mlada cvete, se goji semtertja v kahlah v izbi.

Rosa, roža, gartroža. To je pač vedno kraljica vseh cvetlic; njena lepota je nepresežna, število njenih spremenov je legijón. Vertnarji jih dele v mnogo razredov, katerih vsaki ima svoje latinsko ime in obsega nepreštete množice spremenov v posebnimi navadno francoskimi imeni. Tukaj moremo naštetih le najbolj sloveče in za naš namen pripravniše: 1. *Rosa centifolia*, stolistna roža, stara navadna gartroža, ki le enkrat na leto cvete, pa takrat tolikanj lepše in bogatejše, z nepresežno sladko dišavo. V tem razredu imamo poleg prvotne *Rosa centifolia communis rosea* le neketere znamenite spremene: *communis alba*, *cristata*, *des Peintres*, *la Noblesse*, *unique blanche*, *unique panachée* (poslednja je posebno lepa); ker namreč *centifolia* samo enkrat na leto cvete,

vertnarji ne marajo dosti zanjo, marisiketeri je še nigdar ni videl. — 2. *Rosa centifolia muscosa*, „mašna roža“, tako imenovana, ker ima peclje, kelih in kelišna peresca kaker z mahom poraščena, kar dela te rože, zlasti na pol odperte popke čez vse druge lepe. Zlasti lepi spremeni so: *communis*, *crinata*, *Général Kleber*, *Jenny Lind*, *Gloire des Mousseuses*. — 3. *Rosa centifolia muscosa bifera*. Rože tega razreda se razločijo od prejšnjega le po tem ker večkrat na leto cveto. Posebno lepe so: *Blanche Moreau*, *Clémence Robert*, *Eugénie Guinoseau*, *Soupert et Notting*. — 4. *Rosa Provincialis* (*Rosa gallica*); rože tega razreda so belo in erdeče pisane, posebno lepa *Oeillet Flamand*. — 5. *Rosa lutea*, tako imenovana „kapucinska roža“, brez dišave, enotno ali polpolno rumeno cvetoča. Iz tega razreda se pogosto goji *Persian Yellow*, ki cvete temno rumeno, jako bogato in precej dolgo časa. — 6. *Rosa indica semperflorens*, bengaljska ali mesečna roža, cvete skoraj brez nehanja. Posebnega priporočila vredni spremeni so: *Cramoisi supérieur*, *Ducher* (čisto bela, ena najizverstniših rož sploh), *Eugène de Beauharnais* (ognjeno erdeča, jako lepa), *Feltemberg*, *Hermosa*, *Louis Philippe* (temno erdeča). — 7. *Rosa indica odoratissima* (*Rosa Thea*), „čajna roža“, tako imenovana po svoji posebni, jako prijetni, čajni podobni dišavi. Cvete v raznih barvah, zlasti v rumeni, skoraj celo leto, v gorkih krajih, kaker je naše Primorje, tudi sredi zime. Najizverstniši spremeni so: *Alba rosea*, *Beauté de l'Europe* (izverstno lepa, jako velika, temno rumena), *Etendard de Jeanne d'Arc*, *Gloire de Dijon* (beri: „gloar d' Dižón“, znana, jako razširjena roža, ena najboljših čajnic, lososovo rumene, znotraj kufraste barve), *Maréchal Niel* (beri: „marešalj Nijélj“, ena najkrasnejših mej vsemi rožami, temno zlato-rumene barve in izredno prijetne dišave; za vence in pušeljce jako iskana, ker je terda in ne vvene hitro; iz Gorice je vertnarji mnogo razpošljejo po svetu vsako zimo), *Mad. Falcot*, *Mad. Margottin*, *Marie van Houtte*, *Niphotos* (beri: „nifetós“, bela, velika, v posodah se da zlasti dobro priganjati), *Safrano* (najlepša, dokler je le na pol odperta). — 8. *Rosa Thea hybrida*, je nastala po križanju čajnic in remontantnih rož. Spremeni tega razreda so boljši za gojenje v posodah in priganjanje kaker za vert. Najlepša je *La France* (beri: „lafráns“) se sreberno-rožnoerdečimi, silno nežno barvanimi cveti, ki se razvijajo izredno bogato celo poletje do pozne jeseni ter nepopisljivo prijetno daleč okolu diše. Ta roža ni le za gojenje v posodi in priganjanje izverstna,

temuč tudi na vertu jako dobro raste ter se da opažena tudi v merzlih krajih brez težave ohraniti čez zimo. — 9. *Rosa indica Noisetteana*, „noazetovka“, tako imenovana po amerškem vertnarju Filipu Noisette (beri: „Noazèt“), ki jo je iz semena zredil ter leta 1817 na Francoskem vpeljal. Večinoma so razni spremeni tega razreda rumene barve ter se razločujejo od čajnic le po tem, da so menj občutljivi ter cveti stoje v šopeh po 10 do 20 skupaj. Pred vsemi se priporoča *Aimée Vibert* (beri: „emé vibêr“) s čisto belimi ne velikimi cveti v obilih šopeh; nadalje: *Bouquet d'or*, *Céline Forestier*, *Chromatella*, *Lamarque*, *Rêve d'or*, *Solfatare*, *William Allen Richardson* itd. — 10. *Rosa indica Noisetteana hybrida*, večinoma bele, obilo in dalj časa cvetoče; mej njimi se priporočate zlasti *Boule de Neige* (beri: „buljdnéz“, kepa snega) in *Mad. Alfred de Rougemont*. — 11. *Rosa indica Borbónica*, borbonska roža, tako imenovana po otoku Bourbon v Indijskem morju, kjer je prva nastala leta 1817. Spremeni te rože cveto v različnih, prelepih, čistih barvah, od bele do temno vijolično erdeče in to celo poletje do pozne jeseni. Najbolj slovi mej njimi *Souvenir de la Malmaison* (beri: „suvnîr dla maljmzón“), ki je enako izverstna na vertu kaker v posodi, zlasti za zimski cvet nepresežna; cvete mesenobarevno-belo. Temno žametno erdeča je *Malmaison rouge*, prejšnji sicer enaka, pa še le poslednja leta vpeljana. Jako razširjena in priljubljena je nadalje *Louise Odier* (beri: „luizodjé“), ki je svetle rožne barve ter se da posebno dobro priganjati. Izmej mnogih drugih omenjamo naposled ko posebno lepe in velikocvetne: *Baron Gonnella*, *Comtesse de Barbantane*, *Leweson Gower*, *Perle d'Angers*, *Reverend H. Dombraïn*. — 12. *Rosa hybrida bifera*, „remontanka“ (ta beseda je iz francoščine ter pomeni take rože, ki po prvem cvetu drugič popke poženo). Ta razred je nastal še le v našem stoletju, kaker tudi prejšnji, pa šteje silno množico spremenov, ki od leta do leta vedno raste. Cveti v najrazličniših barvah prvič poleti in drugič jeseni, vendar nakljubu svojemu imenu neketere le poleti. Rože tega razreda se odlikujejo mej vsemi po svoji velikosti. Tu imamo največo rožo, ki jo je dozdej Bogdal, *Paul Neyron* (beri: „poljnerón“) imenovano; cveti na dobro vkoreninjenih rastlinah imajo do 14 centimetrov v premeru. Barve je svetlo rožne, jako bogato cvete in dobro remontira (to je: drugič cvete). Nekatere druge posebno lepe in velike remontanke so: *Abel Grand*, *Alfred Colomb*, *Alfred de Rougemont*, *Alsacé*.

Lorraine, Antoine Monton, Auguste Neumann, Baronne de Rothschild, Boieldieu, Charles Lefebvre, Comtesse de Camondo, Comtesse Cécile de Charbrillant, Ferdinand de Lesseps, Géant des Batailles, Général Jacqueminot, La Reine, Louis van Houtte, Marie Baumann, Pierre Notting, Prince Camille de Rohan, Souvenir de Charles Montault, Tournefort, Triomphe de l'Exposition, Victor Verdier, Xavier Olibo. — 13. *Rosa polyantha*, „mnogocvetna roža“; celo majčkine, prijazne rožice, ki skoraj vedno cveto. Znanе so komaj 10 let, pa imajo že precej spremenov, ki se dajo najprimerneše v kahlah gojiti. V manjših cerkvah in v večih na stranskih oltarjih bi bile neketere posode s takimi gartrožicami pač nepopisljivo ljubeznjiva prikazen. Najstariši spremen tega razreda je *Paquerette* z jako majhnimi, pa močno polnimi, čisto belimi cvetlicami; eden najnovejših *Miniature*, ki doseže le 20 do 30 centimetrov visokosti in celo majhine, pa jako polne cvetličice prinaša, ki so izperva rožno, pozneje čisto bele. Neketeri drugi spremeneni so: *Anne-Marie de Montravel* (čisto bela, diši kaker šmarnice), *Jeanne Drivon*, *Mlle. Cecile Brunner*, *Mignonette*, *Perle d'or*. — 14. *Rosa rugosa*. Ta razred šteje le nekoliko spremenov; vsi imajo jako lepo, svitlo perje in velike cvete. Najhujšo zimo prebijejo brez odejo; zato se priporočajo zlasti za merzle kraje. Najbolj znana je tako imenovana „cesarica severa“ *Rugosa rubra fl. pl.* s temno črešnjevo-erdečimi, velikimi, jako dišečimi cveti. Velike, notne dišeče cvete čisto bele barve ima *Rugosa alba simplex*. Nova je *Comte d'Epresnil*, ki cvete plavkasto vijolično. 15. Rože plezavke, ki se divje po drevju in germovju k višku sepenjajo ali pa po tleh plazijo, so po natori raznovrstne in vsaka versta ali razred ima zopet več požlahtnjenih spremenov. Poglavitne verste so *Rosa alpina*, *arcensis*, *multiflora*, *rubifolia* in *sempervirens*; priporočila vredni spremeneni prve verste: *Amadis*, *Blush*, *Elegans*, *Inermis* (poslednja temnorožnoerdeča, velikocvetna, brez ternov); druge verste: *Capriolata*, *Dundee Rambler*, *Jessica*, *Ruga*, *Splendens*, *Thoresbiana*; tretje verste, ki je doma iz Kitaja in Japana ter potrebuje po zimi nekoliko odeje: *De la Grifferraye*, *Laura Davoust*, *Russeliana*, *Mutabilis*; četrte verste (iz severne Amerike doma): *Beauty of the Prairies*, *Belle de Baltimore*, *Eva Corinna*, *Queen of the Prairies*, *Virginian Lass*; pete verste (iz južne Evrope doma): *Adelaide d'Orleans*, *Carnca grandiflora*, *Félicité perpétuelle*, *Princesse Louise*, *Rosca plena*. Jako lepa je pod imenom *Fortune's double yellow Rose* znana plezavka,

ki je doma s Kitajskega, kjer jo zlasti radi imajo za lope in krilo zidovom; cveti so ji na pol polni, rumeni, več ali menj erdeče nadihnjeni. Obrezovati se ne sme, ker cvete na koncu mladik prejšnjega leta. V naših krajih potrebuje po zimi nekoliko odeje. Ako to, ali katero drugo rožo plezavko vcepimo na lepo dva do tri metre visoke deblo divje rože (babjega zoba), dobimo drevesce, podobno verbi žalostnici, najlepši spominik, ki ga moreš postaviti na grob svojih ljubih. Roža je znamenje ljubezni in najvišje sreče, zveličanja, pa tudi znamenje minljivosti in britkega žalovanja. „Ni je rože stodnevnic“ pravi laški pregovor, in gerški: „Ko si mimo šel mimo rože, ne išči je več.“ Že v starih časih so toraj posajali in posipali rože na grobe kaker solze in molitve, in tako se bo godilo, dokler ne mine ljubezen v človeških sercih. Naj primerniše žalostnice-rože dajo poleg ravno omenjene: *Eva Corinna* zavoljo dolgih jako tenkih mladik, cvetje ima veliko rožno erdeče, in *Félicité perpetuelle*, ki cvete mesenobaravno, skoraj čisto belo, jako lepo, ter po svojem imenu pomeni „večno srečo“, ki jo želimo rajnemu ljubemu. Druge rože, podobno cepljene na meter do poldrugi meter visoke divjake, dajo krasna rožna drevesca, kaker bi v posodah vsajena jako lepo stala na vsaki strani oltarja, ali, če so manjša, tudi na oltarju. Na visoka debela naj se pa cepijo sploh le take rože, ki imajo viseče cvete; ketere imajo po konci stoječe, bodo le na nizkih lepe videti. Za na oltar pa so menda primerniše, ako rasteje v podobi germa, ne v podobi drevesca; sicer se skuša golo deblo pokriti s kako tenko ovijavko, kaker so mavrandije, *Pilogyne suavis*, *Thunbergia alata* itd. Najbolje se dajo gojiti v posodah, kaker smo vže omenili, poleg bengaljskih ali mesečnih rož čajnice, prave in z remontankami križane ali hibridne čajnice, nadalje borbonke (zlasti: *Bernardin de St. Pierre*, *Bouquet de Flore*, *Mrs. Bosanquet*, *Souvenir de la Malmaison*) in male mnogocvetnice. Vender so tudi neketere remontanke v tem oziru vsega priporočila vredne, zlasti: *Jules Margottin* (živo črečnjevo erdeča), *Mad. Boll* (rožno erdeča, jako velika), *Triomphe de l'Exposition* (svitlo žametno erdeča z belimi pikami, jako velika cvetlica), *Sénateur Vaisse* (jako temno redeča, velika in polna), *Général Jaqueminot* (živo erdeče, bleščeče barve), *Empereur du Maroc* (temno žametne barve, izmej najbolj černih), *Lord Raglan* (živo erdeča s purpurno vijoličnimi konci cvetnih peres), *Caroline de Sansal* (svitlo rožno erdeča). — Naposled omenjamo še malo lavrenceano (*Rosa indica*

Lawrenceana), ki se najbolje goji v kahlah, kaker mnogocvetnice in bengaljke. Cela rastlina se malokedaj vzdigne čez 30 cm, pa jako lepo raste in obilo cvete. Ima kakih 15 do 20 spremenov, ki se pa le po barvi ločijo eden od drugega. O roži se je pisalo vže mnogo, tudi jako obširnih in dragih knjig. Naši dragi bravci naj nas ne sodijo preterdo, ako smo se nekoliko dalj časa pomudili pri njej. Saj ima roža tudi v cerkvi mej vsemi cveticami prvo mesto in komer je mari za lepoto hiše božje v tem oziru, naj pred vsem drugim skerbi, da mu ne bo manjkalo lepih rož na vertu in v oknih. Lepe so georgine, lepi so nageljni, lepe so tulipe in hijacinte, lepe so astre in balzamine, begonije, gloksinije, kane in kale; ali vseh lepoto vedno presegajo rože! Pa tudi duhovni pomen, ki ga cerkev daje roži, jo priporoča nad vse drugo cvetličje; saj nas spominja, kjer koli jo vidimo, na „rožo duhovno“, „kraljico svetega rožnega venca“, mater božjo in našo mater Marijo, ki presega vse device, kaker roža vse cvetlice. *) Še posebej morajo otrokom svetega Frančiška rože biti ljubljenske, ker so tesno sklenjene z enim najimenitnejšim dogodkom v življenju svetega očeta ter eno največjih dobrot, ki jo je izprosil od Boga grešnemu svetu, odpustkom cerkve porcijunkule. Še zdaj rastejo pri Sveti Mariji Angeljski pod Asiškim mestom čudežne rože, ki so pognale iz ternja, kjer se je valjal sveti Frančišek, da je zmagal skušnjavo, in ternja nimajo te rože, po peresih pa so se jim ohranili kervavi madeži do današnjega dne.

Ruscus aculeatus, „mišji tern“, nizko, vedno zeleno germičje z bodečimi peresi, ki imajo na spodnji strani neznatni belo zeleni cvetek ter potem lepo erdeči, okrogli sad. To bodičevje po naših krajih divje raste in mi ga ne omenjamo zato, da bi si ga kedo na vert sadil. Ni ga pa treba zaničevati, ako ti ga je mogoče dobiti od zunaj po zimi, ko ga krasijo lepe erdeče jagode. Prav čedni šopki se dajo narediti iz njega, ki lepo stoje na božični dan pri jaselcah ali tudi na oltarju. V vodo postavljene vejice cveto nadalje in jagode na njih se debele in erde, kaker bi se ne bilo nič zgodilo. V kahlu vsajen raste v izbi tudi v na pol temnih krajih, kjer bi vsaka druga rastlina hiralala in poginila. Le

*) Neka stara latinska pesem se začinja s temi besedami: „Rosae pulchritudini — Virgo mater Domini — Comparata legitur. — Sicut rosa floribus, — Sic cunctis virginibus — Maria praeponitur.“ Præmeri: Reiners, Die Pflanze als Symbol und Schmuck im Heiligtume. Regensburg 1886. str. 116.

spomladi, ko začne na novo poganjati, mu je treba svitlejšega in gorkejšega mesta.

Spiraea opulifolia, ariaefolia, ulmifolia, hypericifolia, prunifolia, cantonensis, callosa, Douglasii, sorbifolia; germi razne velikosti z navadno belim cvetjem, le *callosa* in *Douglasii* cvete erdeče. Posebno lep spremen je *prunifolia flore pleno*, ki se da poganjati, tako kaker tudi *cantonensis* fl pl. V ta namen se vsadi spomlad v posodo, ki se postavi na nekoliko senčnatem kraju v zemljo. Tedaj se vejice dobro obrežejo. Na zimo se rastlina varuje zmerzline in proti koncu grudna se postavi v okno kurjene izbe. Na vertu ljubijo vsi ti germi vlažno zemljo in sončnato lego. Množe se po semenu, ali tudi po deljenju korenin.

Symphoricarpus racemosus, germ, ki krasoti verte poleti z erdečim cvetjem, jesen se snežno-belimi jagodani, ki dobro stoje v vsakem pušljcu. *S. vulgaris* cvete zelenkasto in ima plavkaste jagode.

Syringa vulgaris, španski bezeg, sploh znan germ, ki cvete v velikih, krasnih grozdeh, lilasto, purpurnovijolično in v spremenu *aurelianensis (Triomphe d' Orléans)* bleščeče belo. *Syringa rothomagensis*, ruanski bezeg ima dva jako cenjena spremena *Lilas Saugé*, ki cvete temno erdeče, in *Lilas royal Charles X.* z mnogo večimi in gostejimi šopi cvetja. *Syringa persica* cvete meseno — ali rožnoerdeče in močno diši, kaker tudi španski in ruanski bezeg. Za cerkev zato ne moremo posebno priporočati tega cvetja; pač pa se da izverstno rabiti od zunaj, ako cvete o svetem Telesu.

Tamarix gallica, navadna tamariska, 2 do tri metre visok germ z lepim, jako majhnim, špargeljnovemu podobnim, sivo zelenim perjem in erdečkastim cvetjem v lateh ali klasovih na koncu vejic stoječih. Obrezovati se ne sme, ali, ako bi bilo treba, le ko je rastlina ocvela. Zahteva rahla, globoka, rodovitna tla z obilo moče in na pol senčnat, zavarovan kraj. Rastlina je izverstna zlasti za zelenje v pušljecih.

Viburnum Opulus sterile, prekrasen germ, keder je v cvetju, ki ga pokriva, kaker debele snežene kepe. To cvetje je za cerkvene pušljece izverstno lepo in naj bi ne manjkalo na nobenem faravškem ali samostanskem vertu. *Viburnum Tinus*, ki se tudi *Laurustinus* imenuje, cvete po zimi. Cvetje ima belo, na unanji

strani erdečkasto, perje vedno zeleno. Za pušljece po zimi zelo koristen germ.

Vinca major, germič, 30 do 40 cm visok, pa le cvetoče vejice stoje pokonci, ostale se plazijo po tleh, ali plezajo po čem. Cvete jasno plavo, ako se goji na južni strani kakega zidu ali na kakem drugem zavarovanem kraju, dostikrat prosinca in svečana meseca, véasi že grudna.

Weigelia ali *Diervilla rosea, versicolor*, itd. prav lepi 2 do 5 metrov visoki germi, ki cveto okoli godu sv. Antona Padovanskega belo, erdečkasto in razno erdeče in pisano. Ljubijo peščeno pa krepko zemljo in sončnato mesto, pa se dajo tudi v posodah gojiti in priganjati. Vender je priganjanje nekoliko pretežavno in truda polno, da bi ga mogli priporočati in učiti.

Tersat,

slavno svetišča Matere Božje
na Hervaškem.

(Nadaljevanje).

Sedanja cerkev.

Sedanja cerkev ima naslednjo podobo. Zunanje lice kaže, kakor bi bila cerkev s tremi ladjami, v resnici ste pa samo dve. Vidijo se sicer trojna vrata, leva in srednja deržijo v cerkev, desna pa v samostan. Nad srednjimi in večimi vrati se lepo vzdiguje proti nebu zvonik sè svojimi peterimi zvonovi; največji mej njimi je tudi baje največji v škofiji. Ako so obojna cerkvena vrata odperta, zapaziš stoje na levih vratih stransko ladjo z altarji svetega Frančiška, svete Ane, svetega Petra, ki stoje po versti ob zidu, v dnü pa je kapelica svetega Antona z lepim altarjem. Nad vratmi od zadaj ima tudi ta ladja svoj kor. Med eno in drugo cerkveno ladjo so močni zidani stebri, na katerih sloni cerkven obok, ki pa ni previsok.

Stopivši v cerkev skozi srednja ali glavna vrata si v glavni ladji, v kateri zapaziš razne altarje. Najbliže vrat, ali že izpod

kora stoji altar svetega Nikolaja. Že preden so cerkev zdaljšali, je stal tukaj oltar temu svetniku — mornarskemu patronu — posvečen, ali prenovljen je bil že dvakrat; delo je iz lesa. Nekoliko dalje stoji temu enak oltar svetega Janeza Nepomučana; postavljen je bil leta 1726. Mej tema dvema oltarjema ima cerkev še ena stranska vrata na samostanski zdolanji hodnik, skoro na vratmi pa stoji pridižnica, s ketere se navadno ob nedeljah in praznikih vernim beseda božja oznanjuje.

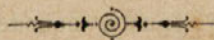
V dnu te glavne ladje sta še dva lepo iz marmorja izdelana oltarja, svete Katarine in svetega Mihaela. Stojita pa gledaje proti cerkvenim vratam, na vsaki strani imenovane železne pregraje, ki deli to glavno ladjo od svete Kapelice ali svetišča. Oba sta postavljena bila že v prvih časih cerkve; enega so postavili Frankopani, drugega namreč oltar sv. Mihaela pa redovniki, sinovi svetega Frančiška, ki je tega mogočnega angela posebno častil. Se ve da današnja altarja sta popolnoma druga, le ime jima je ostalo. Potrebno je bilo popraviti jih, našla sta se tudi res v preteklem stoletju dobrotnik in dobrotnica, ki sta za lepoto cerkve skerbela. Oba oltarja sta enako in lepo iz marmorja izdelana. Oltar svetega Mihaela je dal na novo postaviti Sebastijan Glavinić, škof senjski, vnuk P. Glavinića leta 1701. Altar svete Katarine je dala pa napraviti vdova gospa Ana Sorsiana, rojena Petreković, Hervatica, leta 1694.

Ta podoba glavne cerkve se pokaže pobožnemu romarju že pri vstopu skozi velika vrata. Pod korom in zvonikom, ki je ravno nad vratmi, vidi se vse polno pomorskih podob, ketere so v zahvalo za srečno rešitev pobožni mornarji prinesli v dar Materi božji Tersaški — „Morski Zvezdi“. Ali to ni še pravo svetišče, pobožno pomikajo se romarji proti skrivnostnemu kraju proti Kapelici tja pred sveto podobo. Mnogo se jih verže koj pri vratih na kolena ter se dersaje pomikajo naprej. Keteremu obiskovalcu tega znamenitega svetišča ne bo prešinil serca neki svet strah, ko stopi skozi mala vrata železne pregraje iz večje cerkve v pravo svetišče, na posvečena tla! Ah, kako sveti čuti se obujajo v sercu vernega kristijana, in ne more si kaj, da ne pade na kolena ter moli tukaj v tabernakeljnu bivajočega živega Boga, „Besedo, ki je meso postala in mej nami prebivala“ in sicer v sveti Hišici v Nazaretu, ketera je tudi na teh tleh stala in jih posvetila! In kedar se pred daritvijo svete maše ali pa po blagoslovu sveta podoba odpre, tedaj se ne more mnogokrat vz-

držati pobožno ljudstvo serčnega vzdih. To čudodelno podobo obhodi vsako leto obilno število ljudi in prav mnogo po kolenih. Priča obilnega obhojevanja je izdersan tlak.

V tersaški cerkvi jih je bila več pokopanih in še dandanes se vidijo plošče po cerkvi, mnoge že zelo izdersane. Pokopališče je bilo pa nekđaj pred cerkvijo. Ali redovnike so še pred kakimi petindvajsetimi leti pokopavali v posebni rakvi pod kapelico svetega Antona. Mej že imenovanimi pokojnimi sta še dva škofa. Vredno je pa opomniti še en nenavaden grob v cerkvi in neki čuden dogodljaj, ki je ž njim v zvezi.

Leta 1584, 7. ali 8. septembra, šel je gvardijan samostanski, P. Janez Furlanić, z bratom klerikom Jurijem Kirinićem, po opravku dolu na Reko. Tedaj ni bilo še mosta čez Rečino, treba je bilo rabiti čoln. K nesreči odnese nagla voda čoln proti morju in valovi so ga preobrnili. Kar jih je bilo v čolnu, potonili so vsi razen imenovanega brata Kirinića, ki se je rešil s plavanjem. Ko se je bilo drugi dan morje poleglo, iskali so vtopljenca. In glej čudo! Dvanajst korakov od obrežja najdejo na dnu klečečega samostanskega gvardijana, se ve da mertvega; ali deržal se je kakor da bi molil, roke je imel povzdignjene kaker pri molitvi in obrnjem je bil proti tersaškemu svetišću. Gotovo je bilo čudno tako najdenje, ali po smerti več let dogodilo se je še nekaj posebnega ž njim. Vtopljenca so pokopali najprej tjakaj kaker druge brate. Čez več let našli so ga pa v grobu celega. To se je zdelo bratom zelo pomenljivo in prenesli so truplo pobožnega redovnika (ker sporočilo pravi, da je lepo živel) na drugo pripravišče mesto. Tedaj ni bila cerkev še prenovljena. Pripravili so mu grob v zidi pod pridiznico, ki je bila tedaj blizu oltarja svete Katarine; tam so bila tudi stranska vrata stare cerkve, ki se še dandanas poznajo od zunaj. Torej na strani v zidi pri altarju svete Katarine, nekoliko više od tal počivajo še dandanas ostanki pobožnega redovnika.

Srečna smert.

Dogodbica iz Amerike.

Veliko se je vže čudežey zgodilo na priprošnje sv. Jožefa in to pri vsih ljudeh sploh, posebno pa pri njegovih posebnih častivcih, katerih on nikoli ne zapušča. On pa tudi rad pomaga, ker zna, kako smo mi revni in slabi v ti solzni dolini. Za preblazeno in prečisto devico Marijo je on naš največi in najboljši priprošnjik pri Jezusu Kristusu. Kako pa on rad pomaga posebno v smertni uri, da človek srečno vmerje, to nam kaže mej mnogimi drugimi tudi ta dogodba, ki se je zgodila v Novem Jorku v Ameriki.

Pred kakimi 30 leti po priliki, je bil v velikem in slavnem mestu Novem Jorku, neki pust in samotni kraj, kjer je stala majhina kočica, popolnoma revna in zapuščena. V tej kočici je stanoval en nesrečen človek, ki ni mogel v celem mestu nikjer stanovanja dobiti. Kočico si je bil sam napravil. Taka je bila, da je človeka nehotoma spominjala na štalico v Betlehemu, ki je bila izpostavljena vsim nevihtam in nevarnostim ali v njej je bil rojen naš Zveličar. V tej kočici v Novem Jorku torej je prebival neki nesrečen mornar, ki je po bolezni prišel v tako revščino in je bil od vsih tako zapuščen, da ga ni hotel nihče pod streho vzeti. Celó v bolnišnici niso imeli za njega prostora, ker ni imel nobenega, ki bi bil zanj prosil, da ga sprejmejo, ter bi za njega bil stroške plačal. Tako je vbogi revež bil v resnici vreden, da ga človek obžaluje. Ali še bolj je bil vreden obžalovanja, ker je bil na dolgih voznjah po morju svojo vero ne sicer izgubil, vendar popolnoma zanemaril. Kar je odrasel, ni videl več cerkve od znotraj. Od vsega dobrega, kar ga je mati v mladosti naučila, se je samo na nekaj še spominjal, namreč, da je sv. Jožef varih srečne smerti, in da v zadnjem trenutku odpre nebeška vrata takim, kateri ga zaupljivo prosijo. Zavoljo tega ni opustil nobeden dan, da nebi bil na čast sv. Jožefu molil tri očenaše in tri češčenamarije, za milost, da bi dobro in srečno vmerl. Te male pobožnosti ni nikoli opustil, kjer koli se je nahajal; na suhem ali na morju, pri vgodnem ali nevgodnem popotovanju, vselej je to molitev opravil; in na zadnje, ko je vže videl, da mora vmreti in da se mu zadnja

ura bliža, ter od nikoder ni pomoči, mu je bila ta mala pobožnost še edina tolažba. In vender mu tudi sv. Jožef ni prišel na pomoč, kaker nihče drugi ne; videti je bilo, kaker se nebi tudi sv. Jožef za njega nič zmenil. Ali zapuščeni revež je djal sam pri sebi: „O, naposled bo vže prišel“, in molil je nadalje svoje tri očenaše in tri češčenamarije. In upanje ga ni prevarilo. Nekega dne poterka nekedo na vrata. „Noter!“ pravi vmirajoči s slabim in trepetajočim glasom, „o odpri, in pridi noter, sv. Jožef! kedo drugi bi hotel k meni zapuščenemu revežu priti, kaker ti?“ In, o sreča! kaj vidi vbožec? Ne ravno osebno sv. Jožefa, pač pa te, katere je sv. Jožef prosil, da vmirajočemu prineso tolažbo.

In kedo so bili tisti? O čudež ljubezni in vsmiljenja božjega! naš ljubi Odrešenik sam je bil, sin božji v zakramentu svetega rešnjega telesa, in pa duhovnik, njegov služabnik, ki je prinesel vmirajočemu tolažbo in pokrepčanje. Lahko si mislimo, kako je mornar prejel sv. zakramente s pravo vero, zahvalo in ljubeznijo, kaker so to pričale solze, ki so mu padale iz vgašajočih oči. — „Kedo pa vam je poročil dragi oče, da sem v tako slabem stanu?“ vpraša nazadnje bolnik duhovnika. — „Dragi moj prijatelj, neki častitljiv starček, ali jaz ga nisem poznal.“ — „O“, pravi vmirajoči, „ga pa jaz dobro poznam; to je bil moj dobri sv. Jožef; ki je naposled vslišal moje tri očenaše in tri češčenamarije, ki sem jih molil vže od svoje mladosti, za srečno smert“. — Še zadnjikrat je skušal v zahvalo moliti rešilno molitev, ki mu je odperla roke božjega vsmiljenja in mu je imela ravno odpreti nebeška vrata, in vmerl je, kaker vmirajo častivci sv. Jožefa, z nasmehljajem miru na ustnicah.

Zavetje v smertni uri.

Dogodbica iz Afrike.

Češčenje sv. Jožefa, rednika Zveličarjevega, se vedno bolj in bolj razširja. Ponižen mož se je rodil na ta svet, in je mogočen priprošnjik kristjanov zdaj v nebesih, vsih kristjanov, posebno pa njegovih častilcev. Nihče se nesme čuditi, ako Jezus njegovo prošnjo vsliši; ker nobeden človek na zemlji ni toliko storil našemu Zveličarju, dokler je živel mej nami, kaker ravno sv.

Jožef. Tukaj hočemo še eno dogodbo povedati, iz katere se bo videlo, kako velike milosti podeljuje sv. Jožef tistim, kateri nje ga posebno častijo.

Neki francoski misijonar pripoveduje tako le: „Jezdil sem po peščenem bregu reke Senegal, v Afriki, po neznanih potih. Kače so se skrivale mej travo, krokodili so skakali v močvirje, sonce pa je strašno pripekalo. In vendar me je neka skrivna moč vlekla, da naprej popotujem. Prišel sem do neke hiše, in hočem noter stopiti, kar zaslišim glas: „Kedo je tu?“ — „En pater misijonar,“ sem odgovoril. „Nebojte se, mir bodi tej hiši.“ — „En duhovnik,“ veli tujec francosko; „bodite pozdravljeni. Stopite noter.“ — „Kedo ste vi“, vprašam ga, „in kako ste sem prišli?“ — „Dragi oče, to je nepotrebno vprašanje“, odgovori. „Tretjič me je vže merzlica napadla, in ta bo zadnja, kaker vže veste; potem bova še govorila, če ozdravim.“

V tem trenutku se zasliši tuljenje divjih šakalov, ki so zavohali mertvaški duh. To je bilo znamenje, da bolnik ne bo več dolgo živel. — „Oče, jaz sem vže pripravljen“, pravi bolnik, „začnimo“. Zdaj sem še le spoznal skrivnostno moč, katera me je naprej vlekla. In da bi še bolj spoznal to božjo moč, katera me je vodila, vprašal sem vmirajočega: „Gotovo ste morali goreče moliti, da vam je Bog duhovnika poslal; ker gotovo me je vaš angelj varih k vam pripeljal“. — „Ali hočete znati, kako se je to zgodilo?“ — „Gotovo“. — „Jaz sem bil prepričan, da bo prišel duhovnik.“ — „Kako? V tej divji in pusti zemlji Afriki?“ — „Nič naj vas neskerbi. Jaz nosim pas sv. Jožefa, in sem vpisan v bratovščino srečne smerti. Zdaj pa me je vest pekla in sem bil v slabem dušnem stanu; zato mi je moral sv. Jožef poslati duhovnika. Jaz sem goreče molil in sem ga prosil, da mi pošlje duhovnika, in to ni bilo zastonj, kaker sami vidite.“ — „Zdaj mi je vse jasno“, sem mu jaz odgovoril. „Zaupajte samo vedno na sv. Jožefa. Smert se je vže približala, ali smert v Jezusu, Mariji in sv. Jožefu je lahka, ona vas bo tudi pripeljala k Jezusu, Mariji in sv. Jožefu“.

Merzlica je bila zmirom hujša, in mož je v dveh urah v Gospodu mirno zaspal.

(Sendb. d. hl. Joseph, 1883.)

Zahvala za vslišano molitev.

Iz Železnikov 7. okt. 1886.

Zahvala sv. Jožefu za uslišano prošnjo.

Razglasil sem jo po obljudi že v dveh časnikih; a za „Cvetje“ sem jo, — kar očitno spoznati moram, vse predolgo odlašal. Naj se s tem pohitim, dokler sega VI. tečaj še v preteklo 1885. leto nazaj. (Da bi nam z tem tečajem „Cvetje“ ovenelo in zamerilo, to se, — tako se nadjamo za terdno — vender gotovo ne bo zgodilo!) — Lanskega leta skoraj ravno o trenutkih, ko je bil nastopil sv. Jožefu posvečeni mesec marcij, tedaj kmalu po polnoči, pripetila se je bila v našem kraji silno žalostna dogodba. Neki vojaški odpuščenec, dragonec, po telesni postavi pravi hrust in korenjak, a kadar je dobil kozarček žganja preveč, strah vsem, ki mu niso bili po volji, vperl se je bil v tamni noči žandarski patrli s silo, izvil vodniku celo bodalo raz puške, ter je ž njim pobegnul. Patrola je vsled tega streljala za njim, krogla zadela ga je v zadnji spodnji del glave, šla verh čela spredaj vun, in razpoknila nesrečniku čepinjo na sedem kosov. Podpisani sem bil vsled postavne dolžnosti koj po nesrečnem dogodku poklican na mesto, kjer je ranjenec ležal, (sredi kantonske ceste). Sicer ni bil naš občan, ampak iz sosesčine; a vender mi je ta žalostinka britko ranila serce, češ, da se je mesec sv. Jožefa ravno v naši občini tako žalostno pričel, (kar sem temu mogočnemu Svetniku tudi skrivaj potožil). Vkljub težke smertne rane bila je še duša v ranjencu, ko sem dospel do njega, in hitro sem poskèrbel, da je bil koj na mesti djan v sv. poslednje olje. Misliti je bilo, da bo zdajci izdihnil dušo. Da bi se to ne zgodilo sredi ceste in pod prostim nebom, prenešen je bil nesrečni mladenič v bližnjo hišo.

A vmerl ni koj, kakor je bilo vsled težke rane pričakovati; marveč živel je ne le do jutra, temuč celo noter do naslednjega večera. Na pomoč klicani sveti Jožef hotel se je namreč skazati tako mogočen zavetnik in pomočnik ob smertnej uri, da se je nesrečni mladenič še toliko zbrihtal, da je celo sv. spoved opravil, in prejel bi bil tudi še sv. obhajilo, pa pričel je bil mej tem buškati (bljevati) kri. Živel je še do Ave Marije. Preden je vmerl, molil je z okolistoječimi na tihem še sv. rožni venec. Sploh so pa pravili o tem siromašnem puležu, da se je v cerkvi nava-

dno prav lepo in spodbudno obnašal; le nesrečno žganje, — ta ostudna pega lepih slovenskih pokrajin in našega národa — naredilo ga je pogostno vsega norega, in položilo ga v prezgodnji grob; vendar pa se za terdno nadjamo, da je šel na priprošnje mogočnega sv. Jožefa v srečno večnost.

Zdravnik, ki je ponesrečenega mladeniča po smerti razteleseval, in kateremu sem pozneje pravil, da se je še spovedal, mjal je neverjetno z glavo, ter djal: „To ni nikaker mogoče“; — gosp. duhovni pa, ki so ga spovedovali, rekli so mi nasprotno, da menijo, da je svojo spoved popolnoma prav opravil, in da si upajo to celo s prisego poterditi.

Jaz sam za-se sem imel, imam, in bom imel ta dogodek edino le za čudež velike mogočnosti in predprošnje sv. Jožefa. Naj bi bil On tudi meni milostno na pomoč v življenji in o smerti! —

J. L. župan in učitelj.

Iz Selc, 26. rožnika.

Nam je konj nevarno zbolel in ni bilo več upati, da bi mu kaka zdravila še kaj pomagala. Z velikim zaupanjem se obrnem za pomoč do sv. Antona in sv. Štefana. Sklenem njima na čast za sveto mašo dati, devetdnevnicu moliti in v „Cvetju“ naznani, ako bom vslišana. In res, živali se kmalu zboljša in zdaj je popolnoma zdrava. Zatorej čast in hvala Bogu in zahvala za pomoč svetemu Antonu in sv. Štefanu.

Marija Narobe.

S Kranjskega, 6. kimavca 1886.

Leta 1875, dne prvega malega serpana, me je napala huda bolezen, katere sem bil sam briv z nezmernostjo v pijači, čutjem in vpitjem, z jezo in prehlajenjem. Kri se mi je vnela in mi na pamet privrela, pa tudi huda vest me je pripekala in bolezen mi shujševala. Spoznal sem, da bo treba drugačno življenje začeti, če mi ljubi Bog še zdravje podeli. Obljubil sem se bil na božjo pot k Mariji pomočnici na Brezje, in tako me je v kratkem času, v treh tjednih, skoraj popolnoma bolezen popustila. Spet sem bil pri dobrem spominu in zavednosti, pa obnašal sem se kakor kralj Faraon; ko je kazen odnehala, sem pozabil na obljubo in zahvalo Bogu in Materi Božji. Spet sem šel po svoji navadi s trebuhom za kruhom, z lakomnim poželenjem po denarju in posvetnem veselju, in kmalu je bilo proč z mojim zdravjem. Povernila se je prejšnja bolezen pa sedemkrat hujša ko prvič.

V malo dneh mi je tako hudo kri privrela iz serca na pamet, da mi je popolnoma vso zavednost vzelo. Dva dni sem ležal kaker v smertnem zamaknjenju, ker sem mislil, da je duh že v večnosti. Kar sem tisti čas videl in slišal, čutil in terpel, je tako strašno in toliko, da bi bilo premalo prostora v enem snopiču „Cvetja,“ ako bi se hotelo vse popisati. Domači ljudje so videli, da sem v velikem notranjem terpljenju ter so dali eno sv. mašo brati na čast Materi Božji in mojemu kerstnemu patronu sv. Antonu, in tako mi je bilo odzeto tisto strašno notranje terpljenje in sem spet k zavednosti prišel in k spominu, da sem še na tem svetu. Bolezen je pa še dalje trajala in le polagoma se mi je zboljševalo zdravje. Ali navada je železna srajca. Ko se mi je zdravje nekoliko vterdilo, sem šel spet po stari navadi z godbo okoli starih prijateljev. Dasiravno sem se zdaj bolj varoval nezmernosti, kaker poprej, pa sem si vender spet nekoliko bolezní nakopal. Tako sem se popolnoma prepričal, da moram čisto popustiti vse take priložnosti h grehu, ki je kriv vseh dušnih in telesnih kazni. Zdaj se, hvala Bogu, dobrega in zdravega čutim in zato sem večkrat mislil, kako bi se mogel priserčno zahvaliti za to dobroto Bogu, Materi Božji, sv. Jožefu, sv. Frančišku in sv. Antonu in vsem drugim ljubim svetnikom in svetnicam božjim, katerih priprošnjam se prav pogosto priporočujem. Tu mi pride na misel, da naj naznanim v „Cvetje sv. Frančiška,“ in zato ponižno prosim, da sprejmite blagovoljno to moje pismo v „Cvetje“ in vse bravece in poslušavce prosim, naj bi zame dva serčna zdihljeja poslali k Bogu, enega v zahvalo za dobrote in milosti, ki sem jih prejel po duši in po telesu, drugega pa v gorečo prošnjo, da bi mi Bog še v prihodnjem življenju dal svojo milost in moč varovati se hudega in dobro delati do smerti.

A. Š.

Iz Ljubljane, 7. sept. 1886.

Moj brat je zbolel za vročinsko boleznijo, in precej potem tudi njegova žena. Precej smo poslali po zdravnika, pa njegova pomoč ni pomagala nič. Kedor ju je videl, vsaki je mislil, da bo v kratkem smert pri obeh. Jaz sem bila silno žalostna zavelj tega, ker bi bilo prišlo vse premoženje in otroci v tuje gospodarstvo, ker so še premladi. V ti hudi stiski sem se obrnila k lurški Materi božji, naj bi ona pomagala. Prejela sem v ta namen svete zakramente in začela devetdnevnicó in sem obljubila, da bom to razglasila v večí čast lurški Materi božji, ako je božja

volja, da bi bila vslišana. In v resnici, precej tretji dan devetdnevnice je moj brat že vstal, dva dni potem pa tudi njegova žena in sta začela opravljati vsaki svoja dela. Naj bo stotisočkrat zahvaljena ljuba Mati božja za tako hitro pomoč in naj bi bilo to tudi drugim v spodbujenje k večemu zaupanju do nje.

Helena Seljan,
tretjerednica.

Sv. Juri na Šavnici, 8. septembra 1886.

Imela sem na nogi sila nevarno rano in vsa zdravila, ktera sem rabila, mi niso nič pomagala. V veliki stiski sem se priporočila naši ljubi Gospej presvetega Serca, sv. Jožefu, sv. Frančišku Serafiškemu in sv. Antonu Padovanskemu ter vsem svetnikom in svetnicam božjim, obljubila moliti na čast sv. Antonu Padovanskemu križev pot, in po „Cvetju“ dati naznaniti v spodbudo drugim, ako bom vslišana. Imenovano obljubo sem storila v nedeljo 29. avgusta ter tudi križev pot zmolila. Na drugo jutro po tistem, ko sem vstala, je bila rana na nogi čisto suha. Ker je očito, da je meni nevredni roka božja nevarno rano v edni noči ozdravila, zato izrekujem vsemogočnemu Bogu, Mariji Devici, sv. Jožefu, sv. Frančišku Ser., sv. Antonu Pad. in vsem svetnikom in svetnicam božjim tisočerno zahvalo.

Marija Magdič tretjerednica.

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo:

Br. Zaharija Pozdrec, samostanski tretjerednik v Klanjcu, † 13. vinotoka 1886;

tretjerednice goriške skupščine; sestra Elizabeta Devetak, † 13. sept., s. Terezija Šavli, † 15. sept., s. Ludovika Gregoršček, † 9. sept.; novomeške skupščine: Frančiška Zalokar.

Dve sestri tretjerednici kamniške skupščine priporočate svojega očeta in brata, da bi se spreobrnila. V ravno tisti namen priporoča neka tretjerednica v pobožno molitev svojega brata in zeta. Neka tretjerednica zopet v ravno tisti namen svojega očeta in brata. Neka druga tretjerednica zopet v ravno tisti namen svoje brate in sestre.

Neki mladenič se priporoča v molitev, da bi mogel biti sprejet v samostan.